

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

Statsråden

Arbeiderpartiets stortingsgruppe
Stortinget
Oslo

Deres ref

Vår ref
2006000764

Dato
8. august 2008

Vraket av krysseren Murmansk

Jeg viser til henvendelse fra stortingsgruppens nestleder, der det bes om en redegjørelse om myndighetenes håndtering av vraket av "Murmansk".

Krysseren "Murmansk" slet seg da den i desember 1994 var under slep fra Murmansk til India for opphugging. Den 24. desember 1994 forliste den ved Sørvær i Hasvik kommune, sørvest på Sørøya i Finnmark.

Statens stråleverns første vurderinger av "Murmansk" skjedde allerede i romjulen i 1994. Det som i første rekke sto i fokus for disse undersøkelsene var om det kunne være atombrensel eller våpen om bord. Basert på opplysninger fra Forsvarets Overkommando (FO), Kystvaktens målinger og egne sjøvannsprøver, vurderte Strålevernet at det var svært lite sannsynlig at skipet skulle inneholde radioaktive stoffer som ville gi forurensning av omliggende miljø. Hasvik kommune ble informert om dette i brev av 28. desember 1994.

I 1995 gjorde eiere/forsikringsselskapet et forsøk på å fjerne skipet. Statens forurensningstilsyn (SFT), som da hadde ansvaret for beredskap mot akutt forurensning, påla i 1996 eieren å fjerne vraket. Pålegget ble ikke fulgt opp av eier, som var Nishant Import & Export i De Forente Arabiske Emirater.

I 1996 og 1997 fikk SFT utført tilstandsrapporter for vraket som viste at det ikke var fare for oljeforurensning fra vraket. I 1999 utførte SFT inspeksjon av vraket og konkluderte i rapport til Miljøverndepartementet at det ikke ville være riktig å iverksette tiltak for å fjerne vraket. SFT la den gang vekt på at vraket "(...) ikke innebærer noen fare for forurensninger". SFT sier videre i rapporten at det "er i dag ingen kjent eier til vraket."

I 2000 framsatte et russisk firma påstander om at vraket av "Murmansk" likevel ikke var tømt for olje. SFT satte på denne bakgrunn ned en arbeidsgruppe sammen med Sjøfartsdirektoratet, Det Norske Veritas og Ødegård Berging (som hadde hatt oppdraget med å forsøke å fjerne skipet i 1995) for å sjekke ut disse påstandene. Arbeidsgruppen vurderte i sin rapport av 23. juni 2000 bl.a. at det "...er *petroleumsprodukter igjen om bord i skipet, og det foregår en minimal utlekking men ikke i et slikt omfang som vil kunne føre til akutt forurensning av betydning*".

Den 1. januar 2003 ble ansvaret for statens beredskap mot akutt forurensning overført fra Miljøverndepartementet og Statens forurensningstilsyn til Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket.

I brev av 6. januar 2004 svarer daværende statsråd Svein Ludvigsen på spørsmål til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Olav Gunnar Ballo om staten vil bidra til å fjerne vraket (spm. nr. 242). Svein Ludvigsen konkluderer som følger: "*Alle undersøkelser som er foretatt av "Murmansk" konkluderer med at vraket ikke utgjør noen fare for akutt forurensning til skade for miljøet. Det foreligger heller ingen nye opplysninger som endrer dette bildet. Ut fra dette mener jeg det ikke er grunnlag for at staten nå skal iverksette nye undersøkelser eller tiltak i forhold til vraket av "Murmansk"*".

I brev av 14. september 2004 fra "Prosjektstyret for hugging av "Murmansk" fikk Fiskeri- og kystdepartementet, som kopiadressat, oversendt et forprosjekt/forstudie og søknad om økonomisk støtte til hugging av vraket". I rapporten omtales muligheten for at det kan være PCB, bromerte flammehemmere og andre miljøskadelige stoffer i vraket. Det framgår bl.a. at "*Ved befaring på vraket har en videre indikasjoner på at der er store muligheter for at der kan være lagret annen type avfall, bl.a. utrangert elektronisk utstyr, datamaskiner mv. Om her er noe ut over det som i utgangspunktet tilhører/var montert på skipet har ikke arbeidsgruppen noe kjennskap til. (...) EE-avfall [dvs. elektrisk og elektronisk avfall – Fiskeri- og kystdepartementets anmerkning] inneholder svært miljø- og helseskadelige stoffer som bl.a. kadmium, kvikksølv bromert plast, PCB, bly m.fl.*".

Daværende statsråd Svein Ludvigsen avslår søknaden i brev av 15. november 2004 til Prosjektstyret for hugging av Murmansk. Ludvigsen konkluderer som følger: "*Alle undersøkelser som er foretatt av "Murmansk" konkluderer med at vraket ikke utgjør noen fare for akutt forurensning til skade for miljøet. Jeg kan ikke se at det i Deres forstudie framkommer nye opplysninger som endrer dette bildet. Ut fra dette mener jeg det ikke er grunnlag for at staten nå skal iverksette nye tiltak i forhold til vraket av "Murmansk"*".

Den 15. desember 2004 sendte Hasvik kommune brev om bistand til gjennomføring av prosjektet for hugging av vraket til Hasvik formannskap, stortingsrepresentant Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, stortingsrepresentant Eva Nilssen, stortingsrepresentant Raymond Robertsen, stortingsrepresentant Olav Gunnar Ballo, stortingsrepresentant Odd Roger Enoksen, Finnmark Fylkeskommune, Politiske Partier i Finnmark, AETAT, Vest-Finnmark Regionråd, Fylkesmann Gunnar Kjønneøy, Barentssekretariatet,

Fiskeridepartementet ved fiskeriministeren, Miljøverndepartementet ved miljøvernministeren, Utenriksdepartementet, SFT og Kystverket både 5 distrikt og hovedkontoret. I brevet hevdes det at det med stor sannsynlighet kan være både asbest og bromerte flammehemmere om bord i vraket.

Den 20. desember 2004 svarer Kystverket på Fylkesmannens brev av 30. november s.å til Kystverket om elektrisk og elektronisk avfall i vraket. Kystverket svarte i brevet av 20. desember 2004 til Fylkesmannen bl.a. at *"Den informasjon Fylkesmannen i Finnmark kan gi om forholdene ved "Murmansk" vil være nyttige for å danne grunnlag for vurdering av prioritet for dette vraket. Det er derfor ønskelig at fylkesmannen gir mer informasjon om forurensningspotensialet fra dette vraket."*

I svarbrev av 7. januar 2005 til Hasvik kommune uttaler daværende statsråd Svein Ludvigsen: *"Alle undersøkelser som er foretatt av "Murmansk" konkluderer med at vraket ikke utgjør noen fare for akutt forurensning til skade for miljøet. Anbefalingen fra fagmyndighetene har derfor vært å la vraket bli liggende og at videre tiltak i forhold til vraket ikke er nødvendig. Jeg viser i denne sammenheng til mitt brev til Prosjektstyret for hugging av Murmansk av 15. november 2004 med omtale av gjennomførte undersøkelser/vurderinger (...). Ut fra dette mener det ikke er grunnlag for at staten nå skal iverksette nye tiltak i forhold til vraket av "Murmansk"."*

I spørretimen den 16. mars 2005 stiller stortingsrepresentant Åslaug Haga spørsmål til daværende statsråd Svein Ludvigsen om hvorfor staten ikke tar ansvar for fjerning av vraket av "Murmansk". Daværende statsråd konkluderer at *"Undersøkelser som er foretatt, konkluderer således med at vraket ikke utgjør noen fare for akutt forurensning til skade for miljøet. Jeg anser det derfor ikke riktig at staten skal prioritere å fjerne vraket av "Murmansk"."*

Den 2. november 2005 mottok Fiskeri- og kystdepartementet brev fra Odd-Egil Simonsen om vraket og der det bl.a. refereres til at Fylkesmannens miljøvernnavdeling i et brev av 27. januar 2005 til Kystverket har opplyst at elektrisk avfall i vraket kan inneholde PCB og bromerte flammehemmere. På bakgrunn av disse opplysningene besluttet jeg at Kystverket skulle vurdere faren for forurensning og evt. tiltak i forhold til vraket. Dette ble meddelt Kystverket i Fiskeri- og kystdepartementets brev av 16. februar 2006. I departementets brev til Kystverket ble muligheten for tilstedeværelse av PCB og bromerte flammehemmere i vraket særlig framholdt.

I brev av 16. mai 2006 til Fiskeri- og kystdepartementet opplyser Kystverket at man vil vurdere vraket av Murmansk i fase 2 av det pågående prosjekt om vurdering av forurensningsfare fra skipsvrak. I fase 1 – som allerede var startet opp – ble faren for oljeforurensning fra vrak vurdert. I fase 2 ville man vurdere fare for forurensning fra andre miljøfarlige stoffer i vrak. Kystverket opplyste at prosjektet var planlagt gjennomført i 2006.

I Kystverkets rapport av 15. desember 2006 om vurdering av faren for oljeforurensning fra skipsvrak (fase 1 i prosjektet med vurdering av forurensningsfare fra vrak) vurderes også faren for oljeforurensning fra vraket av "Murmansk". Rapporten konkluderer at

det ikke foreligger nye opplysninger som tilsier at vraket av "Murmansk" utgjør en fare for akutt oljeforurensning. I rapporten vurderer Kystverket videre at opplysninger om andre mulige forurensende stoffer i vraket, jf. bl.a. Fiskeri- og kystdepartementets brev av 16. februar 2006 til Kystverket, gjør det nødvendig å foreta nærmere vurderinger av vraket. Kystverket opplyser i rapporten at man om "kort tid" vil iverksette arbeidet med vurdering av vrak som kan ha annen miljøfarlig last enn olje og at vraket av "Murmansk" vil inkluderes i dette arbeidet.

Arbeidet i Kystverket er blitt forsinket. Dette henger bl.a. sammen med at Kystverket har hatt betydelige arbeidsoppgaver knyttet til undersøkelser av vraket av ubåten U-864 ved Fedje i Hordaland, håndteringen av forliset av bulkskipet "Server" i 2007, tømningen av vraket av "Nordvard" i Moss i 2007/2008 samt forberedelsene for tømning av "Welheim" ved Florø nå i høst.

I Aftenposten den 1. august 2008 framkom det opplysninger om at det var funnet en radioaktiv kilde i vraket. Statens strålevern ble varslet om dette i juni 2007 ved at bedriften Miljøfabrikken i Bærum ville ha verifisert om et apparat som angivelig var hentet fra vraket av "Murmansk" avga stråling. Statens Strålevern har opplyst at ved målinger den 27. juni 2007 konstaterte de at strålingen hadde nivåer uten helsemessige konsekvenser for de som befant seg i nærheten av kilden. Andre myndigheter ble derfor ikke varslet om denne kilden, heller ikke Fiskeri- og kystdepartementet eller Kystverket.

Samme dag (altså 1. august) ble jeg også gjort oppmerksom på at vurderingene av "Murmansk" (jf. oppdrag av 16. februar 2006) ikke var gjennomført, og samme dag ba jeg derfor om at oppdraget snarest måtte utføres.

Kystverket og Statens strålevern ankom Sørvær 5. august for å undersøke om vraket inneholder miljøfarlige stoffer og radioaktive kilder.

Kystverket gjennomførte videre et møte med SFT og Statens strålevern torsdag 7. august. På dette møtet ble det bl.a. konkludert man umiddelbart skal gjøre undersøkelser i forhold til påstandene om PCB, tungmetaller og andre miljøfarlige stoffer for å fremskaffe ytterligere dokumentasjon på mengder, eventuell spredning med mer. Kystverket ga derfor Havforskningsinstituttet torsdag 7. august i oppdrag å koordinere miljøundersøkelser i form av stikkprøver i det marine miljø rundt vraket og kilder lett tilgjengelig på skutesiden. Havforskningsinstituttet vil gjennomføre feltundersøkelser og ta prøver med hensyn på analyser av PCB, tungmetaller, bromerte flammehemmere og TBT. Kystverket vil motta plan for dette i løpet av fredag 8. eller lørdag 9. august, som vil bli forelagt SFT, Statens strålevern og Mattilsynet for kommentarer. Kystverket regner med at Havforskningsinstituttet er på stedet søndag 10. eller mandag 11. august. Kystverket og Statens strålevern vil også ta kontakt med russiske myndigheter for om mulig å fremskaffe informasjon om fartøyet, om eventuell last og materialer brukt i skipskonstruksjonen. Kystverket vil også ta kontakt med miljøorganisasjoner slik at disse kan komme med eventuell informasjon om vraket som kan være relevant. I tillegg har Kystverket tatt kontakt med kommunen og vil også ta

kontakt med andre som kan ha kunnskap om vraket. Kystverket vil så snart som mulig levere en samlet rapport

Så snart fagetatene har dokumentert fakta om forurensingssituasjonen tilknyttet "Murmansk", vil jeg ta stilling til hva som skal gjøres med en eventuell forurensingskilde.

For øvrig viser jeg til den kronologiske oversikt over saken som ligger på Fiskeri- og kystdepartementets internettside. Jeg viser også til at Fiskeri- og kystdepartementets og Kystverkets arbeid knyttet til forurensning fra skipsvrak er omtalt i St.meld. nr. 14. (2004-2005) *På den sikre siden – sjøsikkerhet og oljevernberedskap* og i St.prp. nr. 1 for Fiskeri- og kystdepartementet for 2004, 2005, 2006, 2007 og 2008.

Med hilsen

Helga Pedersen